

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAME ȘCOLARE PENTRU CLASELE A IX-A – A X-A
– CICLUL INFERIOR AL LICEULUI –

STUDIUL CULORII ȘI PICTURA ICOANĂ
[CURRICULUM DIFERENȚIAT]

FILIERA VOCAȚIONALĂ
Profil teologic ortodox
Specializarea: Patrimoniu cultural

Aprobat prin ordin al ministrului
Nr. 5085/ 30.09.2005

București, 2005

NOTA DE FUNDAMENTARE

privind elaborarea programelor școlare pentru clasele a IX-a și a X-a

Programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a, documente reglatoare componente ale curriculumului național au fost elaborate în conformitate cu:

- asumarea de către România a *Planului detaliat de lucru asupra obiectivelor sistemelor educaționale și de formare profesională din Europa*, ratificat de Consiliul European de la Barcelona, în 2002, și a *Declarației miniștrilor europeni ai educației și formării profesionale și a Comisiei Europene cu privire la consolidarea cooperării europene în formarea profesională – „Declarația de la Copenhaga”*, convenită la Copenhaga în 2002;
- obiectivele actuale ale reformei învățământului din România vizând finalitățile, curriculumul și structura învățământului obligatoriu stabilite în conformitate cu prevederile Legii învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii nr. 268/2003 pentru modificarea Legii învățământului nr. 84/1995;
- nevoia de adaptare a curriculumului național la schimbările din structura învățământului preuniversitar: apartenența claselor a IX-a și a X-a deopotrivă la învățământul obligatoriu și la cel liceal;
- valorificarea experienței pozitive privind proiectarea curriculumului pentru învățământul liceal pornind de la competențe ca achiziții finale al învățării, prin care se asigură accentuarea dimensiunii acționale în formarea elevilor;
- rolul și statutul disciplinelor școlare, stabilite în planurile cadru de învățământ aprobate prin ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5723/ 23.12.2003.

Structurarea noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a pe componentele **trunchi comun** și **curriculum diferențiat** determină organizarea, la nivelul programei școlare, a ofertei educaționale centrale în competențe și conținuturi ale învățării prezentate distinct, pentru fiecare dintre aceste componente.

În aceste condiții, noile programe școlare pentru clasele a IX-a – a X-a au următoarea structură:

- **Notă de fundamentare**, elaborată în scopul prezentării relației dintre programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a și documentele de politică educațională și curriculară pe care acestea se fundamentează;
- **Notă de prezentare**, în care se detaliază rolul disciplinei de învățământ și statutul specific al acesteia în cadrul curriculumului național, precum și contribuția disciplinei de învățământ la cele opt domenii de competențe cheie stabilite la nivel european;
- **Competențe generale**, cu un nivel accentuat de complexitate, definite pe o disciplină de învățământ sau, după caz, pe o categorie de discipline de învățământ, pentru a evidenția achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul învățământului obligatoriu și/ sau pentru a orienta pregătirea de specialitate a acestora;
- **Valori și atitudini**, finalități de natură axiologică, urmărite prin studiul disciplinei, definite pentru învățământul liceal;
- **Competențe specifice – conținuturi**, nucleul funcțional al programei școlare, definit pentru fiecare an de studiu;
- **Sugestii metodologice**, elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, valorilor și atitudinilor prevăzute în programele școlare.

NOTA DE PREZENTARE

Disciplina *Studiul culorii și pictura icoană* se studiază în cadrul curriculumului diferențiat, profil teologic ortodox, specializarea „Patrimoniul cultural”, fiindu-i alocate 2 ore/săptămână pentru clasele a IX-a și a X-a.

Studiată ca disciplină artistico-plastică de bază, alături de disciplina Studiul formelor și desenul, *Studiul culorii și pictura icoană* are ca scop formarea deprinderilor și abilităților plastice necesare realizării unor opere de artă în maniera picturii bizantine. Cunoașterea și aplicarea practică a relațiilor dintre culori și dintre culori și celelalte elemente de limbaj plastic conduce la dezvoltarea unei viziuni constructive asupra spațiului plastic.

Elaborarea programei școlare pentru disciplina *Studiul culorii și pictura icoană* a avut în vedere exigențele impuse de reforma curriculară din învățământul românesc actual. Stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor.

Programa de față urmează o structură de studiu similară cu disciplina Studiul formelor și al culorii din planul de învățământ ale liceului de artă. În cadrul temelor aplicative se va acorda importanță exemplificării elementelor teoretice pe creațiile de factură religioasă/pe teme religioase, al căror mesaj este prezentat elevilor și prin celelalte discipline teologice și artistice.

Programa școlară pentru disciplina *Studiul culorii și pictura icoană* este structurată pe următoarele componente:

- competențe generale;
- valori și atitudini;
- competențe specifice asociate cu conținuturile;
- conținuturi ale învățării;
- sugestii metodologice.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea elementelor de limbaj plastic
2. Exprimarea plastică prin transpunerea elementelor din universul vizual în imagini artistice
3. Utilizarea principiilor de organizare a unei suprafețe în scopul transformării acesteia în suprafață plastică
4. Exprimarea sensibilității, imaginației și creativității artistice în creații plastice proprii

VALORI ȘI ATITUDINI

- Manifestarea interesului pentru cunoașterea, interpretarea și realizarea operelor de artă plastică și decorativă, religioase și laice
- Manifestarea inițiativei în aprecierea critică a operei de artă
- Formarea unei viziuni estetice autentice
- Motivația pentru ocrotirea și punerea în valoare a patrimoniului artistic național și universal

CLASA A IX-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Utilizarea elementelor de limbaj plastic

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Utilizarea culorii ca element de limbaj plastic, într-o gamă vastă de valențe și semnificații	<ul style="list-style-type: none">- Discul științific al culorilor; cercul lui Itten- Culoarea ca punct, linie, suprafață- Funcțiile culorilor: impresive, expresive și simbolice
1.2. Identificarea potențialului de expresie al unor contraste cromatice	<ul style="list-style-type: none">- Contrastele cromatice- Contrastul culorilor în sine- Contrastul caloric cu diferite dominante- Contrastul clar-obscur- Contrastul de cantitate
1.3. Definirea bazelor științifice ale armoniei culorilor	<ul style="list-style-type: none">- Stabilirea raportului armonic între cantitățile culorilor primare, binare și complementare

2. Exprimarea plastică prin transpunerea elementelor din universul vizual în imagini artistice

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Analizarea plastică a diferitelor elemente din mediul înconjurător, în scopul redării acestora în compoziții (maniera realist-naturalistă)	<ul style="list-style-type: none">- Studiu de corpuri geometrice simple- Studiu de structuri minerale- Studiu de structuri vegetale- Procedeele modeleului și modulației

3. Utilizarea principiilor de organizare a unei suprafețe în scopul transformării acesteia în suprafață plastică

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Recunoașterea diferitelor genuri de compoziție	<ul style="list-style-type: none">- Compoziția – definiție și clasificare- Noțiuni introductive în stăpânirea spațiului plastic
3.2. Utilizarea elementelor de limbaj plastic, stabilind diverse relații compoziționale	<ul style="list-style-type: none">- Simetrie/asimetrie- Concentrare/dispersie

4. Exprimarea sensibilității, imaginației și creativității artistice în creații plastice proprii

Competențe specifice	Conținuturi
4.1. Redarea unui mesaj artistic în manieră personală	<ul style="list-style-type: none">- Geometrii cromatice în compoziție- Stilizarea elementelor minerale, vegetale și animale- Compoziții decorative cu structuri vegetale

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

1. Discul științific al culorilor; cercul lui Itten
2. Culoarea ca punct, linie, suprafață
3. Funcțiile culorilor: impulsive, expresive și simbolice
4. Contrastele cromatice
5. Contrastul culorilor în sine
6. Contrastul caloric cu diferite dominante
7. Contrastul clar-obscur
8. Contrastul de cantitate
9. Stabilirea raportului armonic între cantitățile culorilor primare, binare și complementare
10. Studiu de corpuri geometrice simple
11. Studiu de structuri minerale
12. Studiu de structuri vegetale
13. Procedeele modeleului și modulației
14. Compoziția – definiție și clasificare
15. Noțiuni introductive în stăpânirea spațiului plastic
16. Simetrie/asimetrie
17. Concentrare/dispersie
18. Geometrii cromatice în compoziție
19. Stilizarea elementelor minerale, vegetale și animale
20. Compoziții decorative cu structuri vegetale

CLASA A X-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Utilizarea elementelor de limbaj plastic

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Utilizarea armonioasă a contrastelor cromatice	<ul style="list-style-type: none">- Culoarea ca punct, linie, suprafață- Funcțiile culorilor: impresive, expresive și simbolice- Contrastul simultan și succesiv- Contrastul de calitate- Contrastul complementar
1.2. Definirea bazelor științifice ale armoniei culorilor	<ul style="list-style-type: none">- Relația linie-valoare-culoare

2. Exprimarea plastică prin transpunerea elementelor din universul vizual în imagini artistice

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Definirea semnificațiilor treptelor valorice și cromatice și a raporturilor specifice ale părților cu întregul	<ul style="list-style-type: none">- Studiul motivelor vegetale și transformarea lor în motive decorative bizantine- Studiul obiectelor liturgice
2.2. Aplicarea treptelor valorice și cromatice în studiile de portret-icoană	<ul style="list-style-type: none">- Studiul portretului – maniera bizantină

3. Utilizarea principiilor de organizare a unei suprafețe în scopul transformării acesteia în suprafață plastică

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Utilizarea principiilor unei compoziții decorative	<ul style="list-style-type: none">- Friza: reguli de compoziție- Disimetrii prin deranjări calitative
3.2. Realizarea de compoziții figurative, folosind specificul de expresie bizantină	<ul style="list-style-type: none">- Dinamica internă a unei compoziții închise

4. Exprimarea sensibilității, imaginației și creativității artistice în creații plastice proprii

Competențe specifice	Conținuturi
4.1. Redarea unui mesaj artistic în manieră personală	<ul style="list-style-type: none">- Compoziții decorative cu motive creștine- Interpretarea unor scene religioase din arta bizantină

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

1. Culoarea ca punct, linie, suprafață
2. Funcțiile culorilor: impulsive, expresive și simbolice
3. Contrastul simultan și succesiv
4. Contrastul de calitate
5. Contrastul complementar
6. Relația linie-valoare-culoare
7. Studiul motivelor vegetale și transformarea lor în motive decorative bizantine
8. Studiul obiectelor liturgice
9. Studiul portretului – maniera bizantină
10. Friza: reguli de compoziție
11. Disimetrii prin deranjări calitative
12. Dinamica internă a unei compoziții închise
13. Compoziții decorative cu motive creștine
14. Interpretarea unor scene religioase din arta bizantină

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară de *Studiul culorii și pictura icoană* pentru clasele a IX-a și a X-a, profil teologic ortodox, specializarea „Patrimoniul cultural” a urmărit deplasarea accentului de pe însușirea de conținuturi pe dezvoltarea de deprinderi și abilități plastice necesare realizării unor opere de artă în maniera picturii bizantine.

Elementele de conținut sunt grupate în funcție de cele patru competențe generale propuse: elemente de limbaj plastic, exprimare plastică (studii), compoziție și exprimarea artistică prin creații proprii.

În parcurgerea temelor prevăzute în programă se va pune accent pe îmbinarea mai multor metode: explicația, demonstrația practică, exercițiu individual.

Se vor avea în vedere variate tipuri de exerciții:

- exerciții de obținere a culorilor, precum și a altor elemente de limbaj, prin culoare;
- exerciții de compunere a suprafețelor, cu ajutorul elementelor de limbaj cromatic;
- exerciții de relaționare a culorii cu celelalte elemente de limbaj plastic;
- exerciții de compunere, utilizând nuanțe și tonuri ale culorilor.

Programa de față urmează o structură de studiu similară cu disciplina Studiul formelor și al culorii din planul de învățământ al liceelor de artă. Ca element specific, în cadrul temelor aplicative se va acorda importanță elementelor specifice artei bizantine.

Pe de o parte, se vor prezenta elevilor caracteristicile artei bizantine comparativ cu alte curente și școli, în scopul familiarizării cu aceasta.

Pe de altă parte, se va pune accent pe identificarea elementelor specifice picturii medievale românești și pe dobândirea capacității de a picta astfel. Se realizează, astfel, redescoperirea și conștientizarea importanței acesteia ca parte a artei europene. De asemenea, prin valorificarea caracteristicilor picturii medievale românești se corelează conținuturile specifice învățământului de artă preuniversitar cu cel universitar, în special pentru secțiile de pictură bizantină și de restaurare.